ירושלמים מארחים תל־אביבים

יוסי רבין ומנחם גוטליב מזמינים אורחים מהשפלה לשבת כהילכתה...

היתה לשכונת רפאים ששום אדם אינו משוטט בה, שאין כמעט חלונות מוארים בה בערבים, והמכולתניק מגיע ככל בוקר מטבריה... די היה בכל אלה ובהבטחה של השכנים כי השכונה התרוקנה – כדי שאחזור על עקבותיי. רק השיבה של הילדים לילמודים, החזירה את כולנו. אחרת היינו נשארים כאן בשל אירבות המארחים, למרות שאין מקום כמו הבית".

אורח נטה ללון

בעלה של רינה, כמו רבים אחרים, חזר מהר למקום עבודתו בו מצא חלונות מנופצים ושברי זכוכית, היערדות בולטת של עוברים רבים, ועצבנות וחוסר ריכוז גלוי אצל אלה שהופיעו. כל ערב היה חוזר לירושלים, עייף ומייחל לרגע שהאשה והילדים ירגיעו ואפשר יהיה לחזור הביתה ולישון על המיטה המוכרת...

כרוניקה מרוכזת של שלשת שבועות המלחמה מסתכמת בגלים של נאות ושפל בעלייה לירושלים – בהתאם לנפילות הטילים ולגודל ההרס שזרעו. תחילה – גל גדול. אחריו בהדרגה, יחד עם השיבה לילמודים – ירדה גם התפוסה בבתי המלון, ורוב המארחים בבתי קרוביהם חזרו לבתיהם. אך מגמעגעים הביתה, מי בשל הימאסות הדדית בין המצטופפים בדירה אחת, אי בשל האילוץ הכספי, העבודה ובית הספר של הילדים.

בשבת האחרונה, לאחר מספר ימי "רגיעה", ירדה התפוסה במלונות לממדע הרגיל שלה בעונה זו, פרט למספרם של עיתונאי הזרוץ הרבים המציפים את הבירה ונודדים מבין מלון הילטון שבמעבר העיר ואת מלון אמריקן קולוני שבמזרחה. אבל כל זה נכון היה רק עד למיתקפת הטילים האחרונה. לאחריה, נערכו כבר במחצית השבוע לקראת הגל הבא של סוף שבוע.

בתי המלון מקבלים כימים אלה הזמנות שמקפיצות את התפוסה בשבת למשהו שמתקרב להלות השבת השניה של המלחמה.

– אסף לביתו הירושלמי את משפחתו החילונית של אחד מעובדיו שבימו נהרס באחת מהתקפות הטילים הראשונות. הללו הגיעו אליו לאחר שהות של עשרה ימים בקיבוץ.

לכתה א' בת"א – נוסעים מירושלים...

חדווה, המארחת שלא הכירה קודם לכן את המשפחה מספרת: "האנשים שאיבדו את ביתם, כל אחד מהם לקח את הענין אחרת. האשה לא פסקה מלנסות לתאר את מה שעבר עליה. בעיקר ליברה על הרעש המחריד של ההתפוצצות. היא לא תלה מלנסות ולהמחיש לנו בדימויים משתנים למה הרעש הנורא הזה דומה. היא התהלכה בחוסר מנוחה ורק רצתה לחזור הביתה, הרוס ככל שיהיה, אני צריכה את הבית", חזרה ואמרה. בעלה שמר על שתיקה מראיבה, את פעולותיו עשה בצורה אוטומאטית, בכלל לא רצה לדבר על מה שהיה, לדבר על האפשרות לחזור, או לשמוע עידכונים על מה שקורה לאחר האזעקות. הקושי הגדול ביותר הוא עצם המגורים עם אנשים שלא חוו את הטראומה שלהם, שמסתובבים בשלווה כמעט־לא מופרעת. ככל שהזמן עבר הרעיון רצונה של האשה לצאת מהסביבה הרגועה שאינה יורדת לעומק תחושותיה, ולחזור ולהיות בין הדומים לה..."

"ניסתי הגיעה אלינו לירושלים משום שמזל ביתה הוצבה טוללת טילי פאטריוט, וזה כבר היה מעבר ליכולת הסבל שלהם" – סיפרה לי מאוחרת ירושלמית אחרת. אבל גם הגיסה חזרה לאחר שבועיים לשפלה, עם נעגועים לשגרת הבית, ועם ההכרה להחזיר את הילדים לשגרת הלימודים.

דינה פ. הבחינה בסימפטומים ראשונים של ההרדה כשמצאה עצמה מבלה את רוב היום בחדר האמבט. שכונתה מרוכזת מזוגות צעירים וילדים פעוטים. ההורים מתקשים לבלות שעות ארוכות בהתמודדות עם בכי התינוקות בממ"ים וכך שכנעה את בעלה לשכור דירה בירושלים יחד עם אחותה ועם הורית. המחורף מצא עבורם דירה בעלת מטבח כשר. הם שכרו את הדירה לחודש תמורת אלף דולר. כשהגיעו השתנה מצבי. נראיתי אחרת. יש הבדל אם יושבים עם הילדים עשר דקות בחדר האמבט או חצי שעה ויותר".

אוהבת מאו ומתרחץ את ירושלים" והיום, ביתר שאת, מתבשמת מאווירה ומאווירה השלווה – מנאנת דינה להדהד ביום פקיעת החזנה שיחול בעוד שבועיים. לא שאין אפשרות להאריכו, אבל מרחמים על הבעל המשכים כל יום בשש וחצי בבוקר יחד עם הבן מכיתה א' להקדים את פקקי התנועה, ושב רק עם חשיכה. כשרוך אז כשהיא רואה אותם חוזרים. מרבית התל אביבים בבירה הם בעיריים בעלי ילדים קטנים.

בבתי הכנסת הסמוכים לבתי המלון נתנו כיבודים לאורחים מתל אביב. בבית הכנסת הגדול המצוייר במקלט אב"כ ובחדרים אטומים – נתנו האורחים מתחושת ביטחון מכופלת. עודך הדין זלי יפה, סגן נשיא בית הכנסת הגדול בירושלים אירח בבית הכנסת שלו אורחים רבים השוהים כבר מתחילת המלחמה. רבים מהם הגיעו מבני ברק ומתל אביב, והם נראים כנהנים מהתופשה הלא־מתוכננת. כך גם חשים רבים מאלה המתאכסנים במלונות רחיים, שבהם הגרילו לעשות ואפילו אירגנו שיעורים בגמרא. "בשטיבל" החסידי הקטן שבשכונת גבעת שאול נרחטו בקושי האורחים הרבים שהגיעו לשבת השניה של המלחמה. "שטיבל" חסידי – זה לא בדיוק המקגן שלהם, אבל הם הולכים עם המארחים. מישהו פתח לרווחה את הדלתות, "זה בשביל התל אביבים שקדיין לא הגיעו" אמר מבודד, אבל לא מקשר, ואויר צונן פרץ לחלל ה"שטיבל" הרחוס.

את "המצעה הטוב" מגיע ללא ספק לשני אנשים פרטיים בשכונת קריית משה בירושלים: יוסי רבין, מתכנן מחשבים ממוצא אמריקני אב־לשניים, ומנחם גוטליב, אב לחמישה וקניין במקצועו שהתנדבו להגיעים לתל אביבים או שהיימם בבירה. יוסי ומנחם לא התעצלו. הם העבירו קשר בין חברים ושכנים בשכונה, עד שאספו כמאה משפחות שגילו נכונות לארח משפחה תל אביבית המתאכסנת במלון סמוך. מצויירים בהתמונות אלו יצאו יוסי ומנחם והדביקו בבתי המלון מודעה בזו הלשון: "מתכבדים להזמינכם עם משפחותיכם לביתנו כאורחים לסעודת שבת" הם לא ויראים בכך עבודה קשה אלא "פשוט מעשה נכון ויפה..."

מבין הנעגים להזמנה לבבית זו היו אנשים שלא הגיעו כלל לירושלים למעלה מעשור שנים, ומימיהם לא השתתפו בסעודת שבת עם קרוסי. "אנחנו חושבים שיש הרבה אנשים שהיו רוצים לראות מה זה קידוש אבל איש איש אינו מזמין אותם. פגבינו זו היתה הזדמנות של עשיית מעשה במירתו של אברהם אבינו שהיא מידה נעלה, והוא מעשה עוד יותר נכון בימים אלה, כשאנו זקוקים לכל עשיה של קידוש ושל אחרות ישראל. אינני סבור שיש צורך בהתארגנות מיוחדת. כל אחד יכול לעשות מעשה נכון זה, וכבר הברים משכונות אחרות שמעבו על שתי השבתות שבהן אירחנו כאן בשכונה תל אביבים, החליטו לעשות גם הם במעשה הזה...".

ועכשיו מחפשים את רבין

מאת שאול שיף

אם נושא השיחות במזגון חברי הכנסת בקר הערב־גאים בין הערבים הפוליטיקאים, הוא מודד בדבר "הלכי הרוח" הצפויים בתקשורת, הרי ששר הבטחון לשעבר, יצחק רבין, הוא על הכוונת של כמה עתונאים ופוליטיקאים, כמי שאשם בכמה מהמחדלים הנתשפים עתה כפועל־יוצא של מלחמת המפרץ.

לפני כשלושה שבועות התחיל בכך בקול ענות־חלושה שר הבטחון לשעבר, עוד ויצמן, שבשיחת־חוץ עם שניים מחברי הכנסת, ה"ה חיים קורפו ושרה דורון אמר, כי בזמן המתאים הוא יצדה לדעת מה עשה יצחק רבין חמש וחצי שנים במשרד הבטחון, וכוונתו היתה בעיקר למתן תשובות לטילי ה"סקאד", שרבי המיצאם בידי "המטורף מבגדד" לא היה בגדר סוד. השבוע תפס הנושא הזה יותר תאוצה, ככל שמספר האוצקות הלך וגדל. הדרוסם הוא שקבוצת עתונאים הנחשבת מקורבת ליו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס אינה מתכוונת להשאיר את רבין "בכס" מהלחמה הזו

– דבר שיאפשר לו לצבור תערן על שמעון פרס, שהכל יוכרים לו את התנצחון הנמרצת להפצצת הכור האטומי בעיריק. המעניין הוא שרוזקא ראש הממשלה, יצחק שמיר מגן על יצחק רבין כאשר מוטחת נגדו ביקורת בשיחות פנימיות. לא רק שהוא מגן עליו אלא אפילו מעשה אותו. באות השיחות הסביר ראש הממשלה, כי המבקרים שוכחים את המבעלות התקציבית החמורה של מדינת־ישראל וכי לא פעם נאלץ שר בטחון להכריע בין חשוב יותר לבין חשוב ביותר, כאשר כל חשוב ביותר כזה כרוך בדיני נפשות ממש.

האמנם "ספק פיקוח־נפש"?

מי שמכונה "מוסך הדור" הגרש"ז אוירבך שליט"א, משמש בימים אלה במוקד עלייה לרגל להמוני בני־תורה המתלבטים בשאלות הלכתיות הנובעות ממצב החירום. כך, למשל, עולה מדבריו, כי אין הוא מצדד בהפעלת "הגל השקט" בשבת. שכן, הוא רואה בו תוספת של חילול־שבת בידי רשות השידור.

על־פי הנחיותיו, יש לצייית להוראות הג"א ולנהוג על־פי הכללים המוכתבים לכלל הציבור.

הגרש"ז אוירבך עצמו, נוהג בחישמע האוזקה להיכנס לחדר אטום, שם הוא מתישב ליד השולחן, פותח את הגמרא ומתחיל ללמוד. מקודיניו הביאו לו מסיכת־גז מגרמניה, אך הוא מסרב לחבוש אותה מסיבות הפשורות עמו. מסיכה רגילה אינה אפקטיבית בהיותו עשוי זקן ארוך.

לא מעט אנשים נכנסים לביתו כדי לשמוע מה יהיה? האם ישוגרו טילים כימיים? וכיו"ב והוא אינו נגרר לשיחות בכיוון זה ומפסיד: "לא נביאים ובני נביאים אנחנו...". אך הוא בדרכו שלו משרה שלווה רבה על כל באי־ביתו ומרציעים. כאשר "תפסה" אותו האוזקה באמצע תפילת קבלת־שבת בבית הכנסת, המשיך בה עד סיומה את התפילה.

הגרש"ז אוירבך דבק את ראשי תלמודי התורה לקיים לימודים סדירים גם כאשר הג"א לא אפשר לתלמידי התורה שבפיקוח משרי החינוך והתרבות לעשות זאת. הוא ביקש להסביר לראשי מערכת הבטחון את המשמעות של "הבל פיהם של תינוקות של בית רבן". ואכן, התפשעו פתחו תלמודי־תורה רבים את שעריהם עוד ב"ימים החמים".

לפני מספר ימים הגיע אליו ראש "כולל" תושב ארה"ב המתגורר בישראל וסיפר לו, כי שוחח עם ראש הישיבה שלו בארה"ב, והלה אמר לו, כי בגלל ריבוי ירי הטילים לישראל, הרי הוא סבור שמדובר כבר בספק פיקוח־נפש לגבי מגוריים בישראל, ומכאן שעליו לשוב לארה"ב. בחיוך האופייני לו, האבוי והרך, אזו בזרזו את המספר ואמר לו בערך כך: אם באמת מדובר בספק פיקוח־נפש, אני חושבני שהייתי נותן דעתי על כך, וגם אני הייתי מתאמץ לקנות כרטיס כדי לנסוע לחו"ל, ושכנם יהודים שהיו, כנראה, מסכימים לארח אותי בביתם. תנח דעתך ותשב כאן בארץ...

הפנטגון לשרות בעלי הזקנים במדינת ישראל

הנהלת "אגודת־ישראל" התכנסה בסוף שבוע שעבר לדון על "המצב הכספוני". בדיון זה נשמעו התבטאויות קשות ביותר על מה שכונה "המחדל החרדי", קרי: אי חלוקת מסיכות־גז לבעלי זקנים.

בתום הדיון בחדר ההנהלה בודעה של שלושה כדי שוו – בתיאום עם חברי הכנסת של אגו"י – תבוא בדברים עם חברות המייצרות מסיכות גם לבעלי זקנים. השלושה: הרב בנימין שצרנסקי, הרב אברהם יוסף ליזרזון ואיש העסקים משה חיים שיינפלד, פנו תחילה לחברות גרמניות, ונתברר כי אין להן את המסיכות המתאימות. בצר להם פנה הרב ליזרזון לנשיא אגו"י בארה"ב, הרב משה שרד שיפעיל קשרים בפנטגון וממשלל האמריקני, כדי לאתר מסיכות מתאימות לבעלי זקנים. הרב שרד פנה ל־6 חברות המייצרות מסיכות ללוחמת אב"כ, ומצא כי רק שתיים מהן מייצרות מסיכות גם לבעלי זקנים. אלא שגם להן לא היה ב"מסוך" כמות מספקת, ועתה הן מייצרות כדי לענות לדרישות הציבור החרדי בישראל. מחיר המסיכה – 40 דולר כולל מפוח ובכוונת. אגו"י לימכור אותן לכל דורש, ללא רווח, בקבודות מכירה מיוחדות.

בעת כתיבת שורות אלו, יום רביעי לפנה"צ, אמורים ראשי אגו"י להיפגש עם ראש הממשלה, יצחק שמיר ועם שר הבטחון, משה ארנס ולמחות באוזניהם על היחס הזלזולני בציבור החרדי, ולחילופין על המחדל החמור בכל הקשור להכנת העזרה להתקפת טילים. באגו"י שוקלים לתבוע הקמת ועדת חקירה, שתסיק מסקנות כלפי האחראים למחדל הזה.

נושא המסיכות מסריד חלקים גדולים בציבור החרדי, בעיקר בגלל השמועות ה"רצות" בסיוזין בקרב המגזר הזה. כל שבוע הסיפור שלו והמשקל שלו. הפעם שרבבו את שמו של המקובל הידוע, הרב יצחק כדודי שליט"א. לטענת רס"ן שמועתני הוא אמר כי "ב־15 לחודש יפול טיל כימי"– הבעייה היא שייצרני המסוועת אינם מקפידים על פרטים קטנים כמו העובדה שהרב המקובל אינו נזקק במיוחד לבזה הנוכחי, ובנוכאותיו אין הוא משתמש בתאריך לוועזי. יהיה זה מוזר מאלף לעקוב אחרי מבציאי השמועות ובמיוחד אחרי אלה המייצרים דווקא בנוכאות זעם, הממהרות את הדופק לחלופי הדעות.

בסוד שיח